

3. Хохлачева В. Н. Индивидуальное словообразование в русском литературном языке XIX в. // *Материалы и исследования по истории русского литературного языка* : в 5 т. / Акад. наук СССР, Ин-т рус. яз. М., 1949–1962. Т. 5. 1962. С. 166–182.

4. Лопатин В. В. Рождение слова: Неологизмы и окказиональные образования. М., 1973.

5. Шакур Л. М. Словаўтварэнне. Мінск, 1978.

6. Земская А. Е. Современный русский язык. Словообразование. М., 1973.

7. Ханпира Э. И. Окказиональные элементы в современной речи // *Стилистические исследования (на материале современного русского языка)* : сб. ст. / отв. ред. В. Д. Левин. М., 1972. С. 245–317.

8. Розенталь Д. Э., Теленкова М. А. *Словарь-справочник лингвистических терминов*. М., 1976.

9. Лопатин В. В. Рождение слова: Неологизмы и окказиональные образования. М., 1973.

10. Тлумачальны слоўнік беларускай мовы : у 5 т., 6 кн. / АН БССР, Ін-т мовазнаўства імя Я. Коласа ; пад агул. рэд. К. К. Атраховіча (К. Крапівы). Мінск, 1977–1984.

11. Винокур Г. Маяковский – новатор языка. М., 1943.

Веснік БДУ. Серыя IV, Філалогія. Журналістыка. Педагогіка. Псіхалогія. 1988. № 3. С. 32–34.

А. Я. Мантур

Лексіка-стылістычныя мадыфікацыі індывідуальна-аўтарскіх неалагізмаў (на матэрыяле рускамоўных перакладаў беларускай паэзіі)

Адной з самых складаных задач для перакладчыка з'яўляецца падбор лексічных эквівалентаў для аказіянальных лексем, якія, зразумела, не маюць у мове гатовых адпаведнікаў. Адсутнасць эквівалентнага адпаведніка для аказіянальнай адзінкі арыгінала не азначае, што яе семантыку і структуру нельга перадаць сродкамі іншай мовы. Перакладчык заўсёды імкнецца да таго, каб максімальна адэкватна адлюстравалі значэнне як агульнаўжывальных, так і аказіянальных адзінак.

У навуковай літаратуры аказіяналізмы ідэнтыфікуюцца як індывідуальна-стылістычныя або аўтарскія наватворы, г. зн. адзінкі, створаныя «на выпадак» (ад лац. *occasia* – ‘выпадак’). Не занатаваныя ў слоўніках, аўтарскія неалагізмы захоўваюць сваю навізну на значна большым ча-

савым адрэзку, з'яўляюцца фактамі маўлення толькі пэўнай асобы або замацоўваюцца толькі ў пэўным кантэксце – найперш у мастацкіх творах, г. зн. належаць мове толькі асобнага аўтара-стваральніка [17, с. 57].

Любая мова, у прыцыпе, можа намінаваць любое паняцце, адсутнасць жа ў слоўнікавым складзе спецыяльнага абазначэння для якога-небудзь паняцця ў выглядзе слова і словазлучэння зусім не азначае немагчымасці выразіць яго сродкамі канкрэтнай мовы. Значэнне аўтарскай лексемы можа быць перададзена ў канкрэтным тэксце пры дапамозе цэлага шэрагу сродкаў.

Пераклад аказіянальнай лексікі выклікае пэўныя цяжкасці, але іх магчыма пераадолець. Перадача арыгінальных аўтарскіх лексем ажыццяўляецца пры дапамозе лексічных мадыфікацый.

Важна і тое, што большасць даследчыкаў вызначаюць перакладчыцкія трансфармацыі як міжмоўныя пераўтварэнні, якія ажыццяўляюцца з мэтай дасягнення перакладчыцкай эквівалентнасці. Некаторымі вучонымі (Л. С. Бархударэў, Я. І. Рэцкер, А. Д. Швейцэр) закранаецца пытанне і аб складаным, комплексным характары трансфармацый, падкрэсліваецца ўмоўнасць прапануемых класіфікацый перакладчыцкіх трансфармацый, што звязана са складанасцю вывучэння гэтага перакладчыцкага прыёма.

З улікам навуковай літаратуры па перакладазнаўстве прааналізаваны намі матэрыял дазваляе выдзеліць наступныя асноўныя тыпы лексічных мадыфікацый пры перадачы аўтарскіх неалагізмаў на рускую мову.

1. Генералізацыя – замена перакладаемага слова, якое мае вузкае, канкрэтнае значэнне, перакладным эквівалентам з больш шырокім аб'гуленым значэннем. Параўн.:

Артур Мікітаў за партнёру
Мар'яну вывеў *твіставаць*.
Н. Гілевіч [8, с. 126]

Артур партнёршею – Марьяну
Избрал и вывел *танцевать*.
Перевод В. Артемова [10, с. 63]

Дзеяслову *твіставаць* перакладчык падабраў эквівалент *танцевать*, семантычна блізкі да аўтарскага неалагізма: *твіставаць* ужываецца ў значэнні 'танцаваць твіст, рытмічны парны танец' (згодна з «Тлумачальным слоўнікам беларускай мовы») [18, с. 489], а *танцевать*, г. зн. 'выконваць які-небудзь танец' [18, с. 473]. Мы бачым, што ў тэксце арыгінала гаворка ідзе пра канкрэтны танец, а ў перакладзе рэалізуецца агульнае значэнне рускамоўным эквівалентам.

Да генералізацыі перакладчыкі звяртаюцца тады, калі ўжыванне вяртыянтных адпаведнікаў немагчыма ў дадзеным кантэксце, каб пазбегнуць лексічных паўтораў.

2. На ўзроўні тэкставай эквівалентнасці выкарыстоўваецца **сінанімічная замена** – замена ў сэнсавых адносінах арыгінальнага аўтарскага неалагізма рускамоўным сінанімічным словам або словазлучэннем, якія па-рознаму інтэрпрэтуюцца паводле стылістычных прымет. Таму пры ўжыванні падобных замен магчымы семантычныя страты або змены ў эмацыянальна-экспрэсіўным значэнні аўтарскага новаўтварэння. Параўн.:

А ў нясцішанам гуле
трасіруе змоўкласць галактык
цяжкая зямная куля.

Р. Барадулін [1, с. 106]

І пасунуўся рупліва
З таго лесу праз паляну
Насустрэч якраз туману,
Што з нізіны ўстаў маўкліва,
Слепавочна, баязліва.

Я. Колас [11, с. 127]

А в немолчном гуле
пронзает *безмолвье* галактик
земная тяжелая пуля.

Перевод Г. Кунева [1, с. 106]

И пополз неторопливо
Вдруг из леса на поляну,
Встречь белесому туману,
Что с низины молчаливо
Встал *незряче*, боязливо.

Перевод П. Семьнина [13, с. 504]

3. **Калькаванне** – спосаб перакладу аўтарскага неалагізма арыгінальнага твора праз замену яго састаўных кампанентаў, якія адпавядаюць лексічным адзінкам у мове перакладу, пры гэтым узнікае новае слова. Гэта літаральны пераклад арыгінальных аўтарскіх лексем. Перакладны эквівалент у некаторай ступені капіруе структуру і склад зыходнай арыгінальнай адзінкі. Параўн.:

Не зглушыла свирели
Дрэль.
Антысвет

На прыгоды прыгодны.
Р. Барадулін [3, с. 222]

Не заглушила свирели
Дрель.
Антимир,

Как и мир, – многоликий...
Перевод Б. Спринчан [3, с. 223]

Пры перадачы аказіянальных адзінак на рускую мову сустракаюцца выпадкі, калі перакладаецца толькі адна частка наватвора. Гэта так званыя **паўкалькі**. Параўн.:

То быў вобраз іскраззяны,
Момант радасці, надзей,
Сэрца гімн агнём паранным,
Песня зорак, *сонцавей*.
Я. Колас [11, с. 112]

Осиянный солнцем образ,
Звездной песни сладкий звук.
Призрак вспыхнул и растаял,
Как под внешним *солнцем* лед,
Только в мыслях он блистает.

Перевод Б. Иринина [13, с. 490]

Калькаванне выкарыстоўваецца ў тых выпадках, калі перакладчыку неабходна выдзеліць вобразную аснову аўтарскага новаўтварэння. Пры

перакладзе можа ўзнікнуць неабходнасць вылучыць унутраную структуру аўтарскіх неалагізмаў, каб больш дакладна зразумець іх семантыку.

4. **Антанімічны пераклад** – лексічная мадыфікацыя, у выніку якой адбываецца замена сцвярдзальнай формы ў арыгінале на адмоўную форму ў перакладзе, або наадварот. Часам антанімічны пераклад з’яўляецца адзіна магчымым сродкам для дасягнення адэкватнага перакладу. Параўн.:

Поруч – вада,
Жывая, канкрэтная,
На яе, *надступную*,
Глядзець крыўдна.

Р. Барадулін [1, с. 24]

Рядом вода,
живая, конкретная,
на нее, *недоступную*,
глядеть обидно.

Перевод Г. Кунева [1, с. 24]

Трансфармацыі пры перадачы аказіянальных адзінак на лексічным узроўні адбываюцца з захаваннем іх семантычнай асновы. Падабраныя эквівалентныя адпаведнікі да аўтарскіх неалагізмаў перадаюць іх агульны сэнс, таму лексічныя трансфармацыі – адзін з важнейшых сродкаў дасягнення адэкватнага перакладу наватвораў.

Мадыфікацыі маюць месца не толькі таму, што перакладчык хоча замяніць арыгінал, але і таму, што ён імкнецца больш дакладна яго перадаць, авалодаць тэкстам у яго цэласнасці. Стылістычныя мадыфікацыі – самы аптымальны варыянт, мэта якіх – адэкватна перадаць арыгінальныя аўтарскія лексемы ва ўмовах іншай сістэмы (тэкст перакладу). Змены ў стылістычнай сістэме, якія адбываюцца пры перакладзе твора, называюцца **стылістычнымі мадыфікацыямі** (трансфармацыямі) – змяненне стылістычнай афарбоўкі перакладаемай моўнай адзінкі. Напрыклад, замест экспрэсіўна-афарбаваных аказіянальных адзінак у перакладзе ўжываецца нейтральны ў экспрэсіўным плане эквівалент. Па прычыне моўных, літаратурных, культурных адрозненняў прамая і непасрэдная ідэнтыфікацыя кодаў немагчымая, пераклад у параўнанні з арыгіналам мае пэўныя адрозненні, трансфармацыі [16, с. 97]. Гэта значыць, што адны моўныя сродкі рэалізуюцца ў перакладзе, а другія толькі што ўзнікаюць. Пры гэтым вельмі важна, каб усё страчанае пры перакладзе хоць бы часткова тым або іншым спосабам было кампенсавана (пры дапамозе замен або дабаўленняў). Звернемся да разгляду пераносу стылістычных сітуацый арыгінала на мову перакладаемага твора.

1. Перакладчык стылістычна адэкватна перадае сэнс арыгінальнага твора; мастацкія сродкі перакладу і арыгінала ў функцыянальным і ў структурным сэнсе адпавядаюць адзін аднаму.

2. У распараджэнні перакладчыка ёсць эквівалентныя сродкі для стварэння перакладнога варыянта арыгінала, але ён наўмысна акцэнтуюе іншыя стылістычныя моманты і надае перакладу новую эстэтычную якасць.

3. Перакладчык нівеліруе выразныя асаблівасці арыгінала, аб'ядноўвае, спрашчае яго стыль.

4. У распараджэнні перакладчыка няма стылістычных сродкаў для аднаўлення вобразных прымет арыгінала і таму ён вымушаны звяртацца да замяняючых сродкаў. У такіх выпадках маюцца на ўвазе замены стылістычных элементаў выражэння, замены лексем «цяжкаперакладальных», да якіх адносяцца таксама індывідуальна-аўтарскія неалагізмы.

У выпадку, калі немагчыма перадаць аказіянальныя адзінкі згодна з аналогіяй, з канкрэтным словам-узорам, ужытым аўтарам арыгінальнага твора, то пераклад аўтарскіх новаўтварэнняў на блізкароднасную мову ажыццяўляецца пры дапамозе наступных **стылістычных мадыфікацый**.

1. **Стылістычны адпаведнік**. Асноўнае поле дзейнасці перакладчыка звязана з пошукамі і выбарам стылістычных эквівалентаў для аказіянальных адзінак арыгінальнага твора. Стылістычная эквівалентнасць заснавана на функцыянальнай раўназначнасці аказіянальных адзінак мовы арыгінальнага і перакладнага твора. (Раўназначнасць моўных элементаў не з'яўляецца абавязковай умовай.) Перадача аўтарскага наватвора ажыццяўляецца праз падабраны перакладчыкам адпаведнік, які можа адрознівацца марфемнай структурай, але абазначаць тое самае лексіка-семантычнае значэнне, паняцце. Пры дапамозе марфемных сродкаў абазначаюцца блізкія ў стылістычных адносінах намінацыі (*вєрабейчык – воробушек, Звышні – Всевышний, мазольнік – трудяга, паперына – бумага, выскачак – выскочка, парадкоўнік – подстрочник, першапутка – первопутка, шанавальнік – почитатель* і інш.). У выніку адбываецца адэкватнае адлюстраванне семантыкі наватвора. Параўн.:

Звышнім пасланы быў нам
Уладзімер, сын Сямёнаў,
Каб не забыліся, што мы –
беларусы,
Што мы – народ.

Р. Барадулін [3, с. 468]

Не пакідай мяне, мой светлы сум,
З табой мне хораша на адвечорку
Хадзіць і слухаць лесу ціхі шум,
Пакуль *суцмак* не запаліць зорку.

Н. Гілевіч [7, с. 35]

Всевышним послан нам был
Владимир, сын Семенов,
Дабы не забыли,
Что мы – белорусы;
Что мы – народ.

Перевод М. Наталіч [3, с. 470]

О грусть-печаль моя, побудь со мной, –
Так на закате хорошо с тобою
Ходить и слушать тихий шум лесной,
Покуда *сумрак* не блеснет звездой.

Перевод А. Ченурова [9, с. 77]

Перакладныя рускамоўныя адпаведнікі *Всевышний, сумрак* адпавядаюць па змесце аўтарскім неалагізмам. Перадача арыгінальных аўтарскіх лексем у тэксце перакладу адбываецца з захаваннем іх семантыкі:

Звышні/Всевышний – адно з імён Бога, якое паказвае перавагу над усім існуючым; *суцемак/сумрак* – прыцемак, няпоўная цемната, калі яшчэ можна разглядзець прадметы.

Пераклад можна лічыць раўназначным, калі да індывідуальна-аўтарскага неалагізма ў мове перакладу падабраны адпаведнік-эквівалент, які валодае такім жа асацыятыўным полем (*люстравацца – отразиться, прадаўня – седые, тамашанят – ребят* і інш.). Параўн.:

Зямля аглушана не снарадамі –
стогнамі.
І крэпасці воблік абвогнены
*люструецца ў поўнай, як вока,
варонцы.*
Р. Барадулін [1, с. 6]

От стонов оглохли
земля и небо, и облик твой огненный,
крепость,
грозой *отразится*
в глазницах воронок...
Перевод Г. Кунева [1, с. 6]

І будзе думацца: які ты –
Яшчэ ў *прадаўня* часы –
Быў любы краю знакамiты.
Н. Гілевіч [9, с. 220]

Я вдохновляюсь гордым чувством –
Еще в *седые* времена
Был славен ты своим искусством.
Н. Гілевіч [11, с. 66]

Аўтарскі наватвор Р. Барадулiна *люстравацца* быў заменены эквівалентным адпаведнікам *отразиться*, якія выражаюць у цэлым прыблізна аднолькавую семантыку.

Перакладны рускамоўны эквівалент *седые* адпавядае наватвору *прадаўня* Н. Гілевіча ў семантычным плане: маецца на ўвазе час, які даўно прайшоў, мінуў.

Уцэлым агульны стыль перакладаемага тэксту і стыль арыгінальнага твора не разыходзяцца ва ўспрыманні. Мова перадаваемага тэксту адпавядае асноўным стылістычным патрабаванням. Яна – выразная, стылістычна матываваная, а выкарыстаныя перакладчыкам эквівалентныя адпаведнікі найбольш мэтазгодныя для выражэння пэўнага зместу і дарэчныя для дадзенага кантэксту.

2. **Стылістычная нейтралізацыя** – апушчэнне, «прыглушэнне» экспрэсіўнага, эмацыянальна-ацэначнага або функцыянальна-стылістычнага кампанента значэння арыгінальнай аўтарскай лексемы з заменай у перакладзе на менш моцную, нават нейтральную. Параўн.:

Абняўшы рунь, ляжыць, як сноп,
Жывых і мёртвых вызваў у сведкі,
Прымерціў сэрца, зморшчыў лоб...
І чуе руні шопат гэткі.
Я. Купала [14, с. 309]

Лежал недвижимо, как сноп,
Живых и мертвых помня опыт,
Смирясь душою, сморщив лоб...
И вот – услышав восточный шепот.
Перевод С. Городецкого [15, с. 346]

Прычым жа тут віною цела?
Тут цела, братцы, ні прычым.
Душа заўчасна *абыдлела*,
У ёй прычына ўсіх прычын.

Н. Гілевіч [8, с. 97]

Лицо и тело постарело?
Нет, дело не в числе морщин —
Душа, должно быть, *оскудела*,
Вот где причина всех причин!

Перевод В. Артемова [10, с. 96]

Новаўтварэнні *абыдлец*, *прысмерціць* былі заменены адпаведнікамі *смирясь*, *оскудеть*. Экспрэсіўнасць ужывання аўтарскіх лексем арыгінала ў перакладзе паслабляецца. Семантычныя асновы наватвораў перададзены дакладна, вынікам такога перакладу з'яўляецца адэкватны мастацкі вобраз і яго адэкватнае сэнсавое напauненне. Пры гэтым характар арыгінальнага твора не парушаны перакладчыкам, захаваны ўсе асноўныя рысы яго зместавай і стылістычнай будовы.

3. Стылістычная замена (інверсія). Для дасягнення стылістычнага падабенства перакладчык мае магчымасць перамяшчаць моўныя элементы з аднаго верша ў другі без страты ў семантыцы і стылістыцы перакладу. Такая замена супрацьлеглая ажыццяўленню патрабавання — перакладаць «слова ў слова». У апошнім цытаваным перакладзе асобныя моўныя сродкі перамяшчаюцца такім чынам, каб яны маглі ўдзельнічаць у стварэнні новага тэксту і ў аднаўленні стылю арыгінальнага вершаванага ўрыўка. Гэты функцыянальны прыём пры перакладзе паэтычнага твора называецца стылістычнай заменай, г. зн., што сэнсавая будова твора падпарадкоўваецца найбольш важным патрабаванням арганізацыі верша. Аўтарскія неалагізмы таксама падпадаюць стылістычнай замене. Параўн.:

Ён выпіў шмат і скача брыдка.
Ды і наогул... *пустапляс!* —
Сур'ёзна, проста і адкрыта
Мар'яна молвіла ў адказ.

Н. Гілевіч [8, с. 136]

Да ну его!.. Излишне прыток,
Ну что ему, *пятнадцать лет?*!
Серьезно, просто и открыто
Марьяна молвила в ответ.

Перевод В. Артемова [10, с. 136]

На ўроках *Няўседа*,
У клас Непрыхода,
Максімка вучуўся
у пятым.

Р. Барадулін [4, с. 94]

Был в школе Максимка
Не первым в ученье.
Знал в пятом
Проказника каждый.

Перевод И. Бурсова [6, с. 88]

У прадстаўленым намі паэтычным урыўку аўтарскія новаўтварэнні *няўседа*, *пустапляс* перакладчыкі замяняюць словазлучэннямі *не первым в ученьи* (у арыгінале і ў перакладзе падкрэсліваюцца абыякавыя адносіны лірычнага героя да вучобы), *пятнадцать лет*, акцэнтуючы ўвагу на ўзросце героя вершаванага ўрыўка. Прычына такіх паводзін — падлеткавы ўзрост, для якога характэрна імпульсіўнасць у паводзінах, імкнен-

не прытрымлівацца моды, вельмі адчувальны ўплыў аднагодак. Падлеткі бяруць прыклад з кіназорак, знакамітых артыстаў, музыкантаў. Свой уласны светапогляд яшчэ не сфарміраваны. У такім узросце ўзнікае мноства праблем, робяцца памылкі, якія потым будуць выпраўлены.

4. **Стылістычная кампенсация** – спосаб перакладу, пры якім страчаныя пры перадачы элементы сэнсу перадаюцца ў тэксце іншымі нятоеснымі сродкамі. Параўн.:

Ад згадак мама *палатнела*,
Чакала белага ліста
Штодня з няўмольнага аддзела.
Р. Барадулін [3, с. 296]

Стук в дверь!
И мать *лицом белела*.
Ей снилась белизна листа
Из молчаливого отдела.
Перевод И. Шкляревского [3, с. 296]

Каб знаў, што прыходзіць субота
І цела, і дух *абнядзельці*,
Каб скінуў турботы, згрызоты
З кашуляй ад поту зрудзелай.
Я. Купала [14, с. 46]

Чтоб знал – наступила суббота
И *ждет* тебя завтра *праздник*,
Чтоб сбросил тоску и заботы
С рубашкой от пота грязной.
Перевод М. Исаковского [15, с. 201]

У цытаваных намі вершаваных урыўках перад перакладчыкам пастаўлена задача як мага больш дакладней перадаць сэнс аказіянальных адзінак *палатнець*, *абнядзельці*. Інтэрпрэтуючы такім чынам значэнні дзеясловаў, перакладчык знаходзіць варыянт перакладу, які найлепшым чынам раскрывае яго значэнне ў дадзеным кантэксце.

5. **Стылістычнае ўзмацненне**. Узмацненне выразнасці ў перакладзе ўзнікае дзякуючы наўмыснаму падкрэсліванню перакладчыкам пэўных моўных адзінак праз падбор лексем з больш моцнай экспрэсіі, выкарыстоўваюцца адпаведныя стылістычныя прыёмы. Параўн.:

Не люблю я псярні панскай,
*Полупанка*ў, ахмістрынь –
Дух падлізніцкі, паганскі,
Прападзі ён там і згіль!
Я. Колас [12, с. 124]

Не люблю я псарни пана,
Всех *подлиз* и холуев,
Дух лакейский – дух поганый,
Аж проклясть его готов!
Перевод П. Радимова [13, с. 522]

Цемравіца, сугалока
Зверзлася ў адно,
Лезе звага, ненарока
Ўсё на дно, на дно.
Я. Купала [14, с. 165]

Чертовщина, нежить, небыль –
Все сплелось в одно,
Лезет в душу, лезет в небо,
Падает на дно.
Перевод В. Рождественского [15, с. 113]

Наватвор *полупанак* мае значэнне ‘панскага памагатага’. Паўпанак (аканом, стараста, гайдукі) камандаваў слугамі. Аўтарскаму неалагізму падабраны рускамоўны адпаведнік *подлиза* – той, хто падлізваецца да каго-небудзь. Як мы бачым, што перакладны эквівалент мае іншую се-

мантыку. Такім адпаведнікам падкрэсліваецца большая непрыхільнасць да такіх асоб. Новаўтварэнню *цёмравіца* (у значэнні ‘густая цёмната’) падабраны эквівалент *чёртовщина* (нячыстая сіла, звязаная з чортам), адлюстроўвае больш моцнае ў экспрэсіўным плане значэнне. Узмацненне сэнсу эмацыянальнасці выказвання стварае дадатковую экспрэсію і ўплывае на псіхалагічнае ўспрыманне твора.

б. Стылістычная страта – выключэнне стылістычна афарбаванай арыгінальнай лексічнай адзінкі з зыходнай мовы на мову перакладу. Параўн.:

Ідзе, а *пражорнікаў* вочы
Цікуюць з усіх са старон;
Ідзе, а ці днём ці уночы,
З дарогі збіваецца ён.

Я. Купала [14, с. 12]

Мы ад зямлі суздром залежым –
Як і яна ад нас, людзей.
Завошта мы яе *драпежым* –
Штараз бяздумней і люцей?

Н. Гілевіч [8, с. 86]

И вот уж бедняк *богачами*
Затравлен, кругом обойден,
Он днями идет и ночами,
С дороги сбивается он.

Перевод М. Комиссаровой [15, с. 242]

Да, от земли зависим все мы,
Как и она от нас, людей.
За что ж мы *губим* эту землю,
И все бездумней, все лютей?

Перевод В. Артемова [10, с. 86]

У першых двух цытаваных намі вершаваных урыўках новаўтварэнні (*пражорнік*, *драпежыць*) выражаюць негатыўныя адносіны аўтара да падзей, да багаццяў з іх грабежніцкімі паводзінамі, якія адлюстраваны ў творы. У перакладзе такая магчымасць выражэння эмацыянальнага гучання на лексічным узроўні страчана.

Неабходна ўлічваць, што, як і кожная тыпалогія, прапанаваная намі класіфікацыя носіць абстрактны і дэдуктыўны характар. Таму яна не можа прымацца непасрэдна без уліку кантэксту адпаведнай стылістычнай тэндэнцыі.

Бібліяграфічныя спасылкі

1. *Барадулін Р. І.* Балада Брэсцкай крэпасці = Баллада Брестской крепости: паэма. Мінск, 1975.
2. *Барадулін Р. І.* Збор твораў : у 5 т. Мінск, 1996– . Т. 1–2. 1996–1998.
3. *Барадулін Р. І.* Перакуленае = Опрокинутое. М., 2010.
4. *Барадулін Р. І.* Ці пазяхае бегемот? Вясёлыя вершы, казкі, прыбабункі. Мінск, 1981.
5. *Бородулин Р. И.* Избранное: Стихотворения, поэмы, 1955–1983 : пер. с белорус. М., 1985.
6. *Бородулин Р. И.* Кошки в лукошке: Веселые стихи и сказки. Минск, 1985.

7. *Гілевіч Н. С.* Выбраныя творы : у 2 т. Мінск, 1991. Т. 1 : Вершы, паэмы, п'есы.
8. *Гілевіч Н. С.* Родныя дзеці: Раман у вершах. Мінск, 1985.
9. *Гілевіч Н. С.* Избранное: Стихотворения, поэмы. М., 1987.
10. *Гілевіч Н. С.* Родные дети: Роман в стихах. М., 1988.
11. *Колас Я.* Збор твораў : у 20 т. Мінск, 2007–2012. Т. 9 : Паэма «Сымон-музыка». 2009.
12. *Колас Я.* Збор твораў : у 20 т. Мінск, 2007–2012. Т. 8 : Паэма «Новая зямля». 2009.
13. *Колас Я.* Собрание сочинений : в 4 т. М., 1951–1952. Т. 2 : Поэмы «Новая земля», «Симон-музыкант». 1951.
14. *Купала Я.* Поўны збор твораў : у 9 т. Мінск, 1995–2003. Т. 1–4. 1995.
15. *Купала Я.* Избранные произведения : в 2 т. М., 1953. Т. 1.
16. *Папавіч А.* Праблемы мастацкага перакладу. М., 1980.
17. *Прыгодзіч М.* 3 гісторыі вывучэння аказіянальнай лексікі беларускай мовы // Слова ў кантэксте часу: Да 80-годдзя прафесара А. І. Наркевіча : зб. навук. пр. / пад агул. рэд. В. І. Іўчанкава. Мінск, 2009. С. 320–324.
18. Тлумачальны слоўнік беларускай мовы : у 5 т., 6 кн. / АН БССР, Ін-т мовазнаўства імя Я. Коласа ; пад агул. рэд. К. К. Атраховіча (К. Крапівы). Мінск, 1977–1984.

Роднае слова. 2017. № 3. С. 36–39.

А. В. Солахаў

Аўтарскія (аказіянальныя) складана-нульсуфіксальныя назоўнікі ў мове беларускай паэзіі 2-й паловы ХХ стагоддзя

Утварэнне аўтарскіх неалагізмаў у мове беларускай паэзіі – натуральная і заканамерная з'ява. Яны дапамагаюць аўтарам перадаць найтанчэйшыя адценні паэтычнай думкі, з'яўляюцца надзейным сродкам стварэння непаўторных мастацкіх вобразаў. У розных аспектах аўтарскія неалагізмы ўжо прыцягвалі ўвагу даследчыкаў [1; 2; 3; 4]. Важнае месца ў сістэме аказіянальнай лексікі ў мове беларускай паэзіі другой паловы ХХ ст. займаюць аўтарскія кампазіты, сярод якіх параўнальна высокай прадуктыўнасцю характарызуюцца складана-нульсуфіксальныя назоўнікі. Аднак да апошняга часу яны не былі яшчэ прадметам спецыяльнага даследавання, калі не ўлічваць фрагментарных заўваг асобных аўтараў [5, с. 128].

У артыкуле на багатым фактычным матэрыяле разглядаюцца словаўтваральныя і семантычныя асаблівасці гэтых аўтарскіх дэрыватаў.